

STANDARDY BHP

17.5 Plan ewakuacji i instrukcje awaryjne

Standard zawiera minimum wymagań, jakie należy spełnić w celu zapewnienia skutecznego, jednolitego i zgodnego z wymaganiami prawnymi sposobu postępowania w sytuacjach awaryjnych, w tym sprawnej ewakuacji z miejsca zagrożenia.

UWAGA

Przygotowanie instrukcji reagowania w sytuacjach awaryjnych, w tym również planów ewakuacyjnych, odbywa się zgodnie z procedurą przyjętą w jednostce **Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie (1)**.

A. INSTRUKCJE AWARYJNE

1. Do sytuacji awaryjnych, w tym wymagających ewakuacji pracowników z miejsca zagrożenia, zalicza się: wypadki, zdarzenia medyczne (nagłe pogorszenie stanu zdrowia), awarie (w tym awarie środowiskowe), pożary i katastrofy (naturalne i antropogeniczne).
2. Jednym z kluczowych elementów systemu zarządzania bezpieczeństwem na budowie w przypadku zaistnienia sytuacji awaryjnych jest opracowanie instrukcji awaryjnych. Sytuacje te zostały opisane w **Standardzie 17.0 Sytuacje awaryjne i niebezpieczne**.
3. **Instrukcja awaryjna** to ustalony sposób postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji awaryjnej na budowie. Powinna zawierać informacje o kluczowych działaniach, jakie należy podjąć w celu:
  - ochrony życia i zdrowia osób znajdujących się w obszarze zagrożenia,
  - zminimalizowania negatywnych dla ludzi i środowiska skutków awarii,
  - utrzymania ciągłości działania (mimo wystąpienia sytuacji awaryjnej).
4. Obowiązkiem kierownictwa budowy jest uwzględnienie instrukcji awaryjnych w **Planie BIOZ (2)** oraz zapewnienie niezbędnych środków technicznych i organizacyjnych, które zagwarantują skuteczne działanie.
5. Przygotowanie instrukcji awaryjnych musi być poprzedzone:
  - identyfikacją źródeł potencjalnych awarii, które mogą wystąpić podczas realizacji prac i robót budowlanych, z uwzględnieniem:
    - planowanych procesów pracy,
    - maszyn, urządzeń lub instalacji eksploatowanych podczas realizacji prac,
    - elementów zagospodarowania działki, które mogą stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi lub środowiska,
  - oceną prawdopodobieństwa wystąpienia sytuacji awaryjnej i potencjalnych skutków dla ludzi, środowiska i mienia,
  - wyznaczeniem stref zagrożenia,
  - ustaleniem wykazu sytuacji awaryjnych typowych oraz nietypowych (wynikających ze specyfiki planowanych prac i robót lub infrastruktury znajdującej się na budowie) dla planowanego procesu budowlanego.
6. Instrukcja awaryjna powinna odnosić się do konkretnej sytuacji awaryjnej i precyzować jej charakter, przebieg, symptomy lub lokalizację.

7. Instrukcja awaryjna powinna określać plan działania „krok po kroku”, czyli kluczowe, niezbędne do podjęcia kroki w razie wystąpienia sytuacji awaryjnej:
  - alarmowanie - określenie zasad komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej, tj. ustalenie kanałów i sposobów komunikacji (komunikatów dźwiękowych, słownych, sygnałów ręcznych) mających na celu ostrzeżenie osób znajdujących się w bezpośrednim zagrożeniu, wskazanie numerów telefonów alarmowych do służb ratunkowych oraz do osób odpowiedzialnych za prowadzenie akcji ratowniczej,
  - czynności niezbędne do likwidacji źródła awarii lub przerwania jego negatywnego działania (np. odłączenie zasilania, ewakuacja z miejsca zagrożenia, opuszczenie ładunku, zablokowanie źródła wycieku itp.),
  - czynności ratownicze, gaśnicze lub ewakuacyjne, w tym:
    - wskazanie zestawu i sprzętu ratowniczego oraz określenie zasad jego użycia,
    - zasady ewakuacji ze strefy zagrożenia,
    - instrukcja udzielania pomocy poszkodowanym,
  - czynności niezbędne do ograniczenia zasięgu oddziaływania źródła awarii (np. stosowanie środków do ograniczenia zasięgu i zapobiegania rozprzestrzeniania się powstałych wycieków lub ich neutralizacji),
  - wymagane sposoby zabezpieczenia i oznakowania obszaru awarii oraz warunki dostępu do tego miejsca.
8. Obowiązkiem podwykonawcy/**organizatora pracy (8)** jest zapoznanie się z obowiązującymi na budowie instrukcjami awaryjnymi oraz wdrożenie niezbędnych działań i środków umożliwiających skuteczne reagowanie w sytuacjach awaryjnych.
9. Do obowiązków **bezpośredniego nadzoru (9)** należy:
  - nadzór nad prowadzonymi pracami i robotami,
  - instruowanie podległych pracowników o zagrożeniach związanych z wykonywaną pracą,
  - zapoznawanie pracowników z instrukcjami awaryjnymi,
  - natychmiastowe wdrożenie działań określonych w instrukcji awaryjnej.
10. W sytuacji awaryjnej każdy pracownik ma obowiązek:
  - przerwania pracy,
  - ostrzeżenia o niebezpieczeństwie osób znajdujących się w rejonie zagrożenia,
  - niezwłocznego zawiadomienia swojego przełożonego o zauważonej awarii,
  - stosowania się do poleceń osób kierujących akcją ratowniczą, gaśniczą lub ewakuacyjną.
11. Każdy pracownik ma obowiązek udzielenia pierwszej pomocy osobie poszkodowanej, która znalazła się w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia. Takie czynności powinny być prowadzone do czasu przybycia osób wyznaczonych do udzielania pierwszej pomocy lub służb ratunkowych.
12. Każdy pracownik ma obowiązek niezwłocznego poinformowania przełożonego o sytuacji awaryjnej, do której doszło na terenie budowy, bez względu na okoliczności powzięcia informacji o zdarzeniu. Obowiązek informacyjny dotyczy poszkodowanego, uczestnika lub świadka, a także każdego pracownika, który w inny sposób dowiedział się o awarii.
13. Instrukcje awaryjne muszą być regularnie przeglądane i aktualizowane.
14. Każda zmiana w procesie pracy, która może generować źródła awarii lub wpływać na zwiększenie prawdopodobieństwa wystąpienia sytuacji awaryjnej, wymaga aktualizacji instrukcji.

B. PLAN EWAKUACJI

1. Do sytuacji awaryjnych wymagających ewakuacji pracowników z miejsca zagrożenia zalicza się: wypadki, zdarzenia medyczne (nagłe pogorszenie stanu zdrowia), awarie (w tym awarie środowiskowe), pożary i katastrofy (naturalne i antropogeniczne) i inne wskazane w instrukcji awaryjnej.
2. Jednym z kluczowych elementów systemu zarządzania bezpieczeństwem na budowie w razie zaistnienia sytuacji awaryjnych jest opracowanie Planu ewakuacji. System opisano w **Standardzie 17.0 Sytuacje awaryjne i niebezpieczne**.

3. **Plan ewakuacji** to ustalony sposób postępowania w razie konieczności natychmiastowego opuszczenia przez pracowników miejsca zagrożenia. Zawiera planszę z graficznym przedstawieniem sposobu ewakuacji z danego obiektu, obszaru, kondygnacji lub stanowiska.
4. Z każdego miejsca na terenie budowy, w którym mogą przebywać ludzie, należy zapewnić odpowiednie warunki szybkiej i bezpiecznej ewakuacji ze strefy zagrożonej.
5. Drogi i wyjścia ewakuacyjne powinny być dostosowane do liczby osób przebywających na budowie, specyfiki budowy, konstrukcji i wymiarów obiektów oraz do postępu robót.
6. Drogi i wyjścia ewakuacyjne, a także główne ciągi komunikacyjne i dojazdowe, muszą być stale drożne, na bieżąco oczyszczane i oświetlone.
7. Obowiązkiem kierownictwa budowy jest uwzględnienie w **Planie BIOZ (2)** planów ewakuacji, a także organizacja terenu budowy w sposób umożliwiający sprawną ewakuację pracowników.
8. Część graficzna Planu ewakuacji powinna zawierać oznaczenia:
  - obiektu oraz kondygnacji,
  - dróg i kierunków ewakuacji, lokalizację wyjść ewakuacyjnych (rys. 1, 2),
  - miejsca zbiórki do ewakuacji (rys. 3),
  - rozmieszczenia sprzętu gaśniczego,
  - wjazdów na budowę i dróg dojazdowych do obiektów,
  - legendę.

Rysunek 1 Kierunek do wyjścia ewakuacyjnego (w prawo)

Rysunek 2 Wyjście ewakuacyjne (prawostronne)

Rysunek 3 Miejsce zbiórki do ewakuacji

9. W przypadku obiektów wielokondygnacyjnych konieczne jest sporządzenie rzutów poszczególnych kondygnacji z naniesioną lokalizacją wyjść ewakuacyjnych z pomieszczeń, dróg i kierunków ewakuacji prowadzących na zewnątrz obiektu lub do innych bezpiecznych stref.
10. W przypadku ewakuacji z miejsc trudno dostępnych (stanowiska pracy na wysokości, kabina żurawia, przestrzenie zamknięte), Plan ewakuacji powinien wskazywać dostęp do stanowiska dla ekip ratowniczych, a także lokalizację zestawu lub sprzętu ratowniczo-ewakuacyjnego na stanowisku z oznaczeniem kluczowych parametrów tego sprzętu, tj.:
  - obciążenie nominalne (w kg oraz z podaniem liczby osób),
  - maksymalna wysokość zjazdu (w m),
  - maksymalna prędkość zjazdu (w m/s),
  - zgodność sprzętu ratowniczo-ewakuacyjnego z normą.
11. Część opisowa Planu ewakuacji powinna zawierać informacje na temat:
  - alarmowania - ze wskazaniem numerów telefonów alarmowych do służb ratunkowych oraz do osób odpowiedzialnych za prowadzenie akcji ewakuacji,
  - zasad komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej (ustalenie kanałów i sposobów komunikacji - komunikatów dźwiękowych, słownych, sygnałów ręcznych),
  - obowiązków i uprawnień osób odpowiedzialnych za sprawny przebieg ewakuacji,
  - osób odpowiedzialnych za aktualizację Planu ewakuacji oraz za regularne przeprowadzanie ćwiczeń,
  - częstotliwości i sposobów praktycznego sprawdzania gotowości do ewakuacji.

12. Obowiązkiem podwykonawcy/ **organizatora pracy (8)** jest zapoznanie się z Planem ewakuacji obowiązującym na budowie, a także zapewnienie niezbędnych działań i środków umożliwiających skuteczną ewakuację pracowników.
13. Obowiązkiem **bezpośredniego nadzoru (9)** jest nadzór nad prowadzonymi pracami i robotami, instruowanie podległych pracowników o zagrożeniach związanych z wykonywaną pracą oraz z obowiązującym Planem ewakuacji, a także natychmiastowe wdrożenie ewakuacji w razie konieczności.
14. W razie konieczności ewakuacji każdy pracownik ma obowiązek:
  - powstrzymania się od wykonywania pracy,
  - zaalarmowania osób znajdujących się w rejonie zagrożenia,
  - niezwłocznego zawiadomienia swojego przełożonego o zauważonym zagrożeniu,
  - stosowania się do poleceń osób kierujących akcją ewakuacyjną.
15. Plany ewakuacji muszą być regularnie przeglądane i aktualizowane.
16. Próbne ćwiczenia ewakuacyjne budowy lub poszczególnych obszarów powinny się odbywać w zaplanowanych odstępach czasu.

Dobłą praktyką jest przeprowadzenie ćwiczeń ewakuacyjnych w pierwszym miesiącu po rozpoczęciu budowy, a następnie ich powtarzanie przynajmniej raz na kwartał.

